

Faktaark: Taxameter og tilskudsskud

Baggrund

Erhvervsskolerne overgik i 1991 til selveje og dermed til et taxametersystem, hvor deres økonomi baserer sig på institutionernes uddannelsesaktivitet, - dels i form af statslige bevillinger for den gennemførte, primære aktivitet og dels ved salg af ydelser i tilknytning til den primære uddannelsesaktivitet (IDV).

Taxametersystemet er en traditionel økonomistyring, som har til formål at få erhvervsskolerne til at tilpasse deres kapacitet til deres aktivitet. Ulempen ved et aktivitetsbestemt taxametersystem er, at svingende aktivitet vanskeliggør langsigtet økonomisk planlægning.

De almene gymnasier, VUC'erne og SOSU-skolerne overgik ved nedlæggelsen af amterne til selveje og til taxametersystemet i 2007. Grundlæggende baseres disse institutioners taxametersystem på de samme principper med enkelte forskelle.

Taxametersystemet er således den anvendte bevillingsmodel på alle ungdomsuddannelser. 95 pct. af skolernes indtægter kommer fra de aktivitetsbestemte taxametre for den gennemførte undervisning mv. De resterende 5 pct. er aktivitetsubestemte tilskud i form af fx grundtilskud, forsøgs- og udviklingsmidler m.m. De muliggør fleksibilitet til at kunne imødekomme forskellige politiske, administrative og institutionelle behov.

Taxametrene for undervisningsaktivitet beregnes på den gennemførte aktivitet, men tilskuddene gives som en rammebevilling for hele skolen. Økonomistyringen af erhvervsskolerne skal derfor både opfylde en effektiv fordeling af ressourcerne og samtidig understøtte de uddannelsespolitiske målsætninger, som er fastsat af folkettinget.

Taxametersatserne takstfastsættes på finansloven

De samlede bevillinger til uddannelse og de fastsatte takster fremgår af finansloven. Forslag til finanslov (FFL) skal fremsættes senest 1. september og fremsættes sædvanligvis ultimo august året forud. Finansloven (FL) vedtages i november/december, hvor der fremsættes ændringsforslag til finansloven (ÆFL), og som sammen med forslaget udgør den endelige finanslov.

Ungdomsuddannelserne hører ressortmæssigt under Undervisningsministeriet. Undervisningsministeriet udgør §20 i finansloven. §20 er opdelt i punkter (finanslovskonti), hvor en finanslovskonto omfatter bevillinger til beskrevne aktiviteter, f.eks. erhvervsuddannelser, erhvervs-gymnasiale uddannelser, dels i antal årselever, dels udgifter/indtægter i beløb.

På det taxameterstyrede område bliver den samlede bevilling fastlagt ved prognoser for aktivitetsniveauet og politisk fastsatte takster.

Institutionerne kan i overensstemmelse med den gældende lovgivning betragte de samlede indtægter som en rammebevilling og frit disponere over tilskuddene uafhængigt af de aktivitetsforudsætninger, som danner grundlag for beregningen af tilskuddene. Bloktilskudsformen betyder tillige, at der ikke er særlige lønsums- og personalerammer knyttet til tilskuddene, og

dermed kan institutionerne også opspare tilskuddene over en årrække for at konsolidere institutionen.

Budgetlov, udgiftsloft samt investeringsramme

Ved indførelsen af den statslige budgetlov har finans- og undervisningsministeren i 2013 fået hjemmel til at regulere satserne for taxametrene op eller ned som følge af merudgifter i finansåret. Dette kan blive aktuelt, hvis aktiviteten på Undervisningsministeriets område samlet set stiger mere end de aktivitetsforventninger (antal årselever), som finansloven er baseret på. Hjemlen giver hjemmel til at reducere taksterne, hvis en generel dispositionsbegrænsning skulle blive aktuel, hvilket er sket af finanspolitiske årsager.

Ministeriet har dermed sikkerhed for, at deres budget overholdes samlet set. Derfor kan en uforudset aktivitetsstigning et sted indenfor ministeriets område få negativ økonomisk indflydelse på skolernes økonomi et andet sted i sektoren.

Fra 2018 blev de selvejende uddannelsesinstitutioner omfattet af investeringsrammer. Det betyder, at sektorens samlede investering i nybyggeri, inventar/ udstyr og immaterielle anlægsaktiver skal holdes indenfor en samlet ramme. Investeringsrammerne baseres på intuitionernes budgettal, og den samlede ramme afsat i 2018 var på 1,4 mia. kr. indenfor Undervisningsministeriets område.

Taxametertyper

Overordnet aktivitetsbestemte taxametre

De aktivitetsbestemte taxametre kan opdeles i tre taxametertyper, som beregnes for hver af institutionens årselever. Der er fastsat en differentieret takst for de respektive uddannelser for de respektive taxametertyper.

Undervisningstaxameteret

Undervisningstaxameteret ydes til undervisningsgennemførelse, dvs. lærerløn, anden løn til gennemførelse af undervisning (f.eks. pædagogisk ledelse, pædagogiske IT-medarbejdere og værkstedsassistenter), undervisningsudstyr, lærebøger, materialer, eksamen, ekskursioner). Udbetalingen af dette taxameter sker tidstro, det vil sige efter faktisk antal årselever i indberetningsperioden og i regnskabsåret

Fællesudgiftstaxameteret

Fællesudgiftstaxameteret ydes til fællesudgifter i form af administration og bygningsdrift, dvs. løn til institutionsledelse (skolelederen og souschef), kontorhold, pedeller/rengøring, revision, el, vand og varme. Udbetaling af fællestaxameteret sker forskudt efter princippet om grundlagsårselever¹.

¹ For institutioner for erhvervsrettet uddannelse samt institutioner for almengymnasiale uddannelser omfatter grundlagsåret i et finansår enten 4. kvartal i finansåret to år før og 1. til 3. kvartal i det foregående finansår eller aktiviteten i hele det foregående finansår. Kilde: [UVM's instrukser om tilskud](#)

Bygningstaxameteret

Bygningstaxameteret ydes til fremskaffelse og vedligeholdelse af bygninger, dvs. enten udgifter til leje af lokaler eller udgifter i form af kapitaludgifter til prioritetsrenter, ejendomsskat, afskrivning på bygninger, ind- og udvendig vedligeholdelse.

På erhvervsskolerne er der til de enkelte skoler tilknyttet en regionaliseringsfaktor, der er fastsat på baggrund af forventet prisniveau for fremskaffelse og vedligeholdelse af bygningsmassen. Faktoren er fastsat til hhv. 0,8, 0,844, 0,9, 1,0 og 1,1.

For institutioner indenfor de almene gymnasier, VUC og SOSU er der ikke anvendt regionaliseringsfaktorer, idet overdragelse af bygninger skete efter en betalingsevne-model, hvilket er den store forskel i forhold til erhvervsskolerne, da de overgik til selveje.

Grundlaget for fastsættelse af bygningstaxameteret var en norm for det antal m² en uddannelse skulle have til rådighed pr. årselev. Eksempler på m²-normer: HHX 10 m², STX 14 m², HTX 15m² og SOSU 15 m², merkantil-EUD 12 m², teknisk-EUD 24-48 m².

Ligesom fællesudgiftstaxameteret er bygningstaxameteret forskudt efter princippet om grundlagsårselever.

Incitamentstaxametre

Ud over de tre generelle aktivitetsbestemte taxametre, er der er gradvist indført incitamentstaxametre fra 1999, som blev finansieret ved at reducere de øvrige taxametre.

Færdiggørelsestaxameter

Færdiggørelsestaxameteret beregnes på grundlag af kriterier for bestået eksamen eller forløb, hvor taksten er differentieret ift. uddannelserne. Dette taxameter giver institutionerne incitament til, at elevbestanden har en høj gennemførelsesprocent.

Praktikpladstaxameter

Praktikpladstaxameteret beregnes for institutionen på grundlag af indgåede praktikpladsaftaler. Der tale om to takstniveauer; en takst for antal aftaler indgået inden for måltallet, og en takst for aftaler udover måltallet. Måltallet for en given institution bliver fastsat af Undervisningsministeriet.

A-fags taxametret

På det almene gymnasiale område blev der ved overgangen til statsligt selveje indført et A-fags taxameter på fagene fysik, kemi, biologi, bioteknologi og musik. A-fags taxameteret beregnes for hver elev, som består et af de nævnte fag på A-niveau. På trods af at de erhvervsgymnasiale uddannelser (HTX) udbyder de samme fag, med undtagelse af musik på A-niveau, så beregnes ikke et tilsvarende incitamentstaxameter.

Øvrige taxametre

Udover de aktivitetsbestemte taxametre bevilges der også en række aktivitetsuafhængige tilskud. Fastsættelsen er forskellige i forhold til skoleformerne.

Grundtilskud

Det generelle grundtilskud omfatter basisgrundtilskuddet samt eventuelle tillæg til lokalskoler, byskolefællesskaber og/eller kombinationsskoler. Det generelle grundtilskud kan ikke for den enkelte institution overstige 11.060 kr. pr. grundlagsårselev. Udover de generelle grundtilskud findes der grundtilskud til kostafdelinger, geografisk grundtilskud, skyggelevtilskud og skolepraktiktilskud.

Basisgrundtilskud:

Basisgrundtilskuddet udgør op til 1.660.000 kr. for alle institutioner. Hvis institutionen er en kombinationsskole udgør basisgrundtilskuddet 1.660.000 kr. for hhv. det merkantile og det tekniske område.

Lokalskoletillæg:

Lokalskoletillægget er på 1,84 mio. kr. og ydes til hver af institutionens lokalskoler, som ikke er dækket af basisgrundtilskuddet. For at blive defineret som en lokalskole skal skolen være beliggende i et geografisk lokalområde, som naturligt ikke er det samme område som hovedinstitutionen.

Byskoletillæg:

Byskoletillægget er på 1,84 mio. kr. for den samlede erhvervsrettet- og voksenuddannelsesaktivitet i en institution, som opstår ved en sammenlægning af en teknisk skole, eller kombinationsskole med indgange og hovedforløb på det tekniske og det merkantile område og et AMU-center eller en udspaltet AMU-afdeling. Dette tillæg ydes pr. byskolefælleskab.

Kombinationsskoletillæg:

Kombinationsskoletillægget er på 1,84 mio. kr. og omfatter sammenlagte handelsskoler og tekniske skoler eller institutioner, som har indgange og hovedforløb på det merkantile og det tekniske område på erhvervsrettede ungdomsuddannelser og erhvervsgymnasiale uddannelser samt sammenlagte kombinationsskoler/handelsskoler/tekniske skoler og social- og sundhedsskoler, der udbyder erhvervsrettede ungdomsuddannelse.

Kostafdelinger:

Der ydes grundtilskud til kostafdelinger på institutioner for erhvervsrettede uddannelser, hvor dette grundtilskud er differentieret ift. tre skoletyper: handelsskoler/tekniske skoler, skov- og landskabs skoler samt AMU-centre. Der ydes ikke grundtilskud til landbrugsskolernes kostafdelinger.

Skyggelevtilskud:

For uddannelser med lille elevtilgang eller hvor særlige hensyn tilsiger etablering af små hold ydes der taxametertilskud til et fastsat mindste antal elever pr. år for en eller flere skoleperioder for uddannelsens hovedforløb for at bevare uddannelsen på en institution for erhvervsrettet uddannelse i landet. Der ydes skyggelevtilskud for de tre aktivitetsbestemte taxametre, som er nævnt tidligere, men ministeren afgør hvilke uddannelser, der kan udløse skyggelevtilskud.

Skolepraktiktilskud:

Der ydes skolepraktiktilskud til erhvervsrettede institutioner, som er differentieret ift. seks års-elevintervaller således at grundtilskuddet afhænger af institutionens skolepraktikaktivitet.

Omfordelingstaxametre

Omfordelingstaxametrene gives til de institutioner, som står over for socioøkonomiske problemstillinger og derfor behøver økonomisk støtte til at opretholde uddannelsesudbuddet. Omfordelingstaxametrene er blevet indført ved takstreducinger af undervisningstaxameteret og er derfor ikke en "ekstra" bevilling, men blot en omfordeling indenfor erhvervsskoleområdet.

Socialt taxameter:

Det sociale taxameter bliver givet på baggrund af andelen af frafaldstruede elever på institutionen² og er differentieret ift. tre frafaldsgrupper. De tre grupper med kriterierne og bevillingen pr. frafaldstruet elev er følgende:

- Takst 1: for dem, der har mellem 43 og 50 pct. frafaldstruet elever – 4.310 kr.
- Takst 2: for dem, der har mellem 51 og 60 pct. frafaldstruet elever – 4.790 kr.
- Takst 3: for dem, der har 61 pct. eller over af frafaldstruet elever – 5.170 kr.

Udkantstilskud:

Institutioner for erhvervsrettede uddannelser, som udbyder erhvervsgymnasiale eller EUD-grundforløb, kan i udkantskommuner få udkantstilskud. Tilskuddet ydes på baggrund af hovedskolens uddannelsesudbud og er differentieret mellem fem uddannelsesstyper³.

Tælleprincipper og udbetaling

Det samlede tilskud udbetales til institutionen på baggrund af antallet af årselever. En årselev beregnes som en elev, der har modtaget undervisning i 40 uger i året. Antallet af årselever fremkommer ved at tælle antallet af elever på de fastsatte tælledatoer og derefter gange med holdets varigheden.

Tælleprincippet på de forskellige uddannelsesområder indenfor erhvervsskolernes område er forskellig og er beskrevet nedenfor.

AMU:	Hver dag
Skolepraktik:	Hver uge
Skolehjem:	Hver uge
EUD:	Hver 5. uge
Gymnasierne:	60. ⁴ og 120. undervisningsdag

² En genberegning af modellen blev lavet på ÆFL19 og baserer sig på elevens karaktergennemsnit fra folkeskolen en uddybende forklaring kan findes her: https://deg.dk/fileadmin/2. Aktuelt/1. Fokus/FFL_2019/December_2018_Socialt_taxameter_AEF19.pdf

³ De fem uddannelsesstyper og de dertilhørende bevillinger kan findes i finansloven §20.38.02.25.

⁴ Hvilket blev ændret fra den 20. undervisningsdag i forbindelse med aftalen om styrkede gymnasiale uddannelser fra 2016. Konsekvensen af denne ændring er blevet beregnet i følgende notat:

Øvrige indtægter og økonomiske følsomheder

Skolerne har mulighed for øvrige indtægter på følgende måder:

- AMU-påbegyndelsestaxameter, der beregnes for hver elev, der påbegynder et skolefag
- Deltagerbetaling for AMU-uddannelserne, der beregnes om en fastsat %-del af satsen
- Diverse puljer (globalisering, trepart, ungepakke osv.) – god idé at studere finansloven og ikke mindst dens bemærkninger (fx frafaldsbekæmpelse)
- Forsøgs-og udviklingsmidler, der normalt kræver en særlige ansøgning
- Overenskomstmæssige aftaler
- EU-ordninger
- Selvforsikringskader, med en selvrisiko på max. 1% af statstilskud i regnskabsåret
- Renteindtægter
- Lejeindtægter, f.eks. for udlejning af lokaler, forpagtning af arealer mv.
- Indtægtsdækket virksomhed (IV/IDV)

De største økonomiske følsomheder er:

- Holdstørrelserne – det gælder især på hovedforløb på de tekniske erhvervsuddannelser
- Antal studieretninger, valgfag mv.
- Frafall
- Lærersammensætning (gamle/unge, pædagogikum, barsel)
- Merarbejde
- Langtidssygdom
- Kapacitet contra aktivitet – faste omkostninger i forhold til aktivitet, fx antal administrative medarbejdere, pedeller og ledere, antal m2 reversible/irreversible
- Selvrisiko på forsikring.

Henvendelser for nærmere uddybelse, spørgsmål eller kommentar er velanset.

https://deg.dk/fileadmin/2_Aktuelt/1_Fokus/FFL_2018/Konsekvens_af_aendrede_taelledagene_paa_E-GYM_i_FFL18_Oktober_2017.pdf